

De Heraut

Door de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het nadrukken van den inhoud van dit blad is verboden overeenkomstig de Wet op het Auteursrecht.

Zondag 11 April 1920. N°. 2203.

Abonnementsprijs: franco aan huis, per drie maanden /1.50 bij vooruitbetaling voor het Buitenland en Ned.-Indië per jaar /7.20 bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers /—15.
Advertentie: van 1 tot 5 regels /1.35, met inbegrip van bewijsnummer, voor elk regel meer /—25. Aanvragen en vermelding van leedgaven /—12 per regel.

Van de Kerk.

I.

Tot de volmaking der heiligen, tot het werk der bediening, tot opbouw des lichaams van Christus.

Efeze IV : 12.

Op het geloofsverschil dat de Schiitten van de belijders der Suna afscheidt, behoort hier niet te diep te worden ingegaan. Het geroep dat tot uit 't hart van Indië ten bate van de Islamieten tegenover de vervolgende Christenen of Socialisten is uitgegaan, raakt zijdelings zeer zeker ook het verschil tusschen de Schiitten en Sunieten, maar over het algemeen mag toch gezegd, dat thans almeer al wat den Islam belijdt, zich tegen de bestrijders van den Islam verzet. Ge kunt een lijn trekken, die bij Tanger begint, door heel Afrika en Azië tot in Engelsch Voor-Indië schuift, en welke verschillen ge dan ook bespeurt dat nog steeds in Perzië, Afghanistan en Beludschistan in aanmerking komen, van een ter neerwerping van den Islam wil men toch in geen dezer landen meer weten, en eer kan gezegd dat de invloed van den Islam over heel deze strek de laatste jaren winnende is, dan dat zijn beteekenis zou gedaald zijn. Veel sterker dan voorheen gevoelt men als Islamiet zich door heel Afrika en Azië één, dan dat de vroegere verschillen tusschen de Schiitten en Sunieten de schifting en verwijdering nog sterker konden maken. Onder de Perzen blijft uiteraard nog altoos versterking van de Sunieten hangen, en de Engelschen hebben nimmer verzuimd dit aloude verschil tusschen de Sunieten en Schiitten te prikkelen en te verscherpen, doch vooral bij den algemeenen keer die, met name door het optreden der Japannezen, de overhand in Azië nam, geraakte het verschil tusschen de Sunieten en Schiitten toch vanzelf meer op den achtergrond, en krachtiger dan ooit te voren zijn de Mohamedanen uit Engelsch-Indië thans voor den Islam opgekomen.

Deze keer in het Aziatische leven blijft ten deele nog altoos een raadsel. De kalme tientallen van jaren die we zelf in Indië met onze Islamitische bevolking doolceden, stonden niet op zichzelf, maar stonden veeleer in rechtstreeksch verband met den politieke slaap, waarin sinds lange jaren heel Azië verzonken lag. Er roerde zich in heel Azië bijna op geen enkel terrein eenige diepgaande beweging. De Turken deden nog het meest van zich hooren, maar toch ook zij lieten zich met het overige van Azië niet dan zeer zijdelings in. Doch overigens scheen heel Azië steeds meer in diepen slaap verzonken. Diep roerende beweging ging van Voor-Indië uit, toen de Engelschen het er op toelieden, om dit machtige land met zijn 300 miljoen inwoners volledig aan zich te onderwerpen, maar ook deze alles omzettende actie was niet uit Azië zelf opgekomen, maar kwam neer op een reusachtige worsteling tusschen Voor-Indië en een reusachtige Europeesche scheepsmacht, die de groote legers overvoerde. Azië zelf echter werd hierdoor niet aangegrepen. Wel gevoelde men den druk, die uit Europa op het Zuiden van Azië werd uitgeoefend, maar in het Aziatische leven zelf viel van geen nieuw opkomende actie ook maar iets te bespeuren, tot tijd en wijle omstreeks 1860 de Japannezen wakker werd, straks zijn isolement moest prijsgeven, en den stouten greep aandorst, om beroering en nieuwe actie in heel het noorden en oosten van Azië te brengen. Azië van nu, is vergeleken bij geheel hetzelfde werelddeel in het midden der vorige eeuw, dan ook nauwelijks te herkennen. Wat toen nog altoos slaap is sinds het midden van de vorige eeuw wakker geworden. Diepgaande beroeringen hebben Azië in schier al zijn deelen wakker geschud, en naar een geheel nieuwe toekomst doen grijpen. En wat hierbij bovenal het opmerkelijke was, bestond hierin, dat dit wakker worden van Azië niet het inbrengen in Azië van een Europeesche actie op groter schaal was, maar geheel omgekeerd een actie vertolkte die geheel van Aziatischen oorsprong, niets met de Christelijke actie gemeen had, en van allen kant een beroering deed opkomen, die haar Aziatisch en Heidsch karakter geen oogenblik verloochende. Het gold niet een uit Europa of Amerika in Azië ingedragen levensbeweging, maar een naar alle zijden om zich heen grijpende beweging, die haar zuiver Aziatischen oorsprong geen oogenblik verzaakte, en daarom, ook zonder een Anti-Christelijke karakter aan te nemen, toch feitelijk geheel buiten de Christelijke beweging, die de zending ingang tocht te doen vinden, omging.

De militaire en navale macht waarover Japan hierbij reeds na een halve eeuw beschikte, had 't niet uit zichzelf verzameld, maar nagenoeg geheel aan het Europeesche voorbeeld ontleend. Men zond zijn officieren naar de Europeesche landen, om aan wat men daar vond zijn kracht te oefenen en er zijn inzicht door te verhelderen. Vooral de Duitsche legerformatie en de Duitsche vloot deed hierbij dienst als voorbeeld. De leerzaamheid, die zich bij deze uitdagingen in de Japanesche officieren en ingenieurs openbaarde, verbaasde alle deskundigen. En niet lang meer, of men kon in Japan over een legerbestuur en over een vlootcommando beschikken, die proportioneel in niets voor de bestgevoerde macht in Europa onderdeden. Alleen maar, deze nabootsing bepaalde zich geheel en uitsluitend tot het technisch element. Van een verbodering met den Christelijke geest was geen oogenblik sprake. Wel banden men de Christelijke zendingen niet langer van zijn erve, ontving ze veeleer met voorkomendheid, doch dieper ging de sympathie in 't minst niet van volk op volk over. De Japannezen bleven wat hun vaders van oudsher geweest waren. Met China bewogen de Japannezen zich nog altoos in hoofdzaak op een der Buddhistische lijnen. Ons Christendom daarentegen liet men koud liggen, men taalde er niet naar. Azië toch kon niet wakker geschud en voor een nieuwe toekomst bezield worden, dan door tot de heilige overleveringen der vaders terug te keeren. Hoe precieselijk Japan zich dan ook technisch aan de Duitsche militaire kunst hebbe aangesloten, in geestelijken zin bleef het zich nagenoeg geheel op de aloude paden van zijn vaders bewegen. Japan was Heidsch en bleef Heidsch, en de machtige actie die straks uit Japan op Korea en op China oversloeg, behield geheel het Aziatische karakter. Voorheen leefde Europa en Azië, thans daarentegen was vrij onverhoeds schier geheel Azië uit zijn bedenkelijken slaap opgewekt, en zoowel in Amerika als in Engeland wordt men er zich steeds klaarder bewust van, dat men, om meester van zijn terrein te blijven, zich tot in 't hart van Voor-Indië op veel voortdichtiger wijze zal hebben te organiseren.

Dit zoo ongedacht en vrij plotseling ontwaken van Azië was uiteraard voor de Mohamedanen verre van wat ze wenschten. De principiele strijd voor den Islam ging van meet af tegen het veelgodendom. Zelfs de strijd dien men met het Christendom had aangebonden, dook in hoofdzaak op uit de geheel onware inbeelding, alsof het Mohamedanisme met Gods heilige Drie-eenheid in onverzoeenlijken strijd zou zijn. Wie teruggaat op Nestorius, op den strijd der Schiitten en op wat nog steeds in Perzië den Islam in gevaar brengt; ziet 't als voor oogen, hoe geheel de woeling en de straks niets ontziende aanval van Mohamed op de Christelijke Kerk eeniglijk te verklaren was uit de vervalsching van het Godsgebruik, waaraan hij zich schuldig maakte. Mohamed werd aangegrepen door de beduchtheid, dat de belijders van een Drie-eenig God de kern van het Mohamedanisme vervalschte, en heeft 't daarom aangedurfd, met zijn één-godische beweringen den principieelen strijd tegen het Christendom, en tegen de Christenstaten, aan te binden. Laat men nu voor een oogenblik de verschillen tusschen het Schiittisme en het Sunatisme terzijde, dan spreekt hier van zelf, dat de leer van Mohamed, zoo ver de heerschappij hiervan kon worden uitgestrekt, al haar belijders en leerlingen vast aaneenkleemde, en tot een geïsoleerde groep in het menschelijk geslacht vormde. Welnu, zoo werd het een geïsoleerde groep, die monotheïstisch op zich zelf dreef, zich aan zich zelf vastkleemde, onverzettelijk aan haar eens gekozen ideaal vasthield en nu almeer dwars door een deel van heel Azië en door heel Noord-Afrika liep. Vandaar dat het aantal Mohamedanen nog steeds kon aangroeien, en nu weer in Afrika zelfs beneden de Sahara zulk een wondere propaganda door wist te drijven, dat het gestadig in de tien eeuwen zoo hoog geklommen cijfer nog altoos wint. Op deze kolossale macht nu is niets af te dingen. En zoo zag men ook nu weer, hoe de 67 miljoen Mohamedanen in Engelsch-Indië met onbetwistbare zeggenschap voor den Islam opkwamen. Van de drie religieuze machten: het Veelgodendom, het Christendom en de Islam, is enkel Europa in staat gebleken zich, in naam althans, onder het Kruis te blijven scharen, maar schuift de Islam dwars van Tanger naar Voor-Indië door, en bleef verreweg het grootste deel van Azië in

de aloude banden van het veelgodendom bevangen.

Vooral met het oog op onze Archipel bleef daarom de heerschappij van den Islam op Java en Sumatra van zoo overheersche beteekenis. De Sarikat Islam en de Boeroe Oktomo zijn formaties van verreikende strekking, en die er op gericht zijn, om de beteekenis van den Islam voor onze Archipel op steeds sterker sprekende wijze te doen uitkomen. De bedevaarten die steeds uit Soerabaya en andere zeehavens naar Mekka en Medina van hen plachten uit te gaan, even als de bijzondere betrekkingen die ze gestadig met de hogeschool te Cairo onderhielden, gaven zonder ophouden gedurig nieuw bewijs van den band die ons aan Mohamed's wereldmacht bond. Al mochten niet weinigen in onze Archipel half-ontwikkelde nabootsers der Europeanen zijn, die in Franschen geest met afdoelende, de miljoenen en nogmaals miljoenen volgelingen van Mohamed die op Java en Sumatra huizen, blijven wat hun vaders van oudsher geweest zijn, en leggen er zich op toe, om als trouwe belijders van Mohamed Batavia, Atjeh en Kalor op 't nauwst te blijven verbinden. En juist dit nu wordt door de aan Mekka en Medina ontleende overtuigingen zoo zeer bevorderd. Het alomvattende mysterie van den Islam was en bleef toch steeds, om alle kennis van en alle nader inzicht in de verborgenheden der religie ter zijde te zetten, al het heilige in één alomvattende verborgenheid saam te voegen, en er dan de hoogste eere der religie in te stellen, dat de aldus verborgen mysteriën een volstrekt geheimnis bleven. De uitverkorene leiders van het Mohamedanisme, die in de heiligdommen van Mekka en Medina huizen, waren de geheimzinnige dragers 'dezer verborgenheden, en het enig ware geloof moest steeds daarin bestaan en gezocht worden, dat de schare van alle land, op deze strikt verborgen mysteriën afgaande, door de Roode Zee naar Mekka uittoog en er de aangrijping onderging, die het opgaan naar zoo heilig mysterie als van zelf op de bedevaartgangers uitloefde. Dit mysterieus nu werd nog verhoogd door het Islamitisch gebruik, om wet en regel voor het civiele evenals voor het godsdienstige leven aan de leiders der schare toe te vertrouwen. De drang en de dwang der wettelijke organisatie kon dan verschillen en uiteenloopen al naar gelang de tot den Islam toegebrachte schare van hoogere of lagere ontwikkeling was. Stond een schare op een standpunt van hoogere beschaving, dan werden de eischen van het burgerlijk en geestelijk leven uiteraard verhoogd, terwijl omgekeerd waar, gelijk thans in Midden-Afrika, de honderdduizenden uit de negers overgaan, de civiele en religieuze vorderingen op lager voet blijven staan, om eerst later, bij rijker ontwikkeling, allengs hooger standpunt in te nemen. Op Java was dit even duidelijk waar te nemen als in Tanger. En moge het al zijn, dat men op Java vaak met weinig meer dan een schijn van den Islam te doen heeft, prijs geeft toch zelfs de verst afgewaarde het alles beheerschende grondbeginsel niet. De mystieke band die de bevolkingen en de enkele personen aan Mohamed bindt, komt ten slotte toch altoos weer te voorschijn en men sterft als kind van den Islam.

Men vergist zich dan ook ten eenenmale met zich in te beelden, dat het Mohamedanisme op Java en Sumatra slechts een uitwendige vertooning zou opleveren, zonder werkelijk bestand. Veeleer moet erkend, dat, met name in de laatste kwarteeuw, de volkssympathieën in vrij uitgebreiden kring weer met warmte en bezieling voor den Islam zijn opgevland. De aangrijpende sociale beweging die op elk terrein heel Azië in beroering zette, droeg hietoe ongetwijfeld bij, maar verhalen mogen we ons toch niet, dat het tot een warme en bezielde opleving van den Islam op deze twee groote Indische eilanden kwam, en dat van Egypte uit vooral deze Turksche sympathieën worden gevoerd. De invloed die uit Mekka op Egypte en uit Egypte op de Roode Zee, en wat daar beneden ligt, geoeftend werd, nam niet af, maar toe, en het is zich zelf misleiden, zoo men zich inbeeldt, dat het ons gelukt zou zijn in onze Indië geheel dezen doordringenden invloed van den Islamitischen geest te stuiten en af te weren. Natuurlijk oefent onze Regeering, die voor haar Christelijke belijders, althans ten deele, blijft uitkomen, een tot matige verhoudingen noodzakenden invloed uit, maar de Nederlandsche bevolking van onze Indië is niet dan bij

uitzondering Christelijk en helt veel meer over naar puur materialisme of naar Buddhistische vormelijkheid. De toestand blijft daarom een hachelijk karakter dragen. Vooral nu de Socialisten er op uit zijn, om den volksgesest op Java van ons Nederlandsch nationaal bestaan te isoleren, en steeds sterker op vrijmaking van Java en Sumatra van de Nederlandsche Regeering aandringen, is van een soliede en vaste positie, die we in Indië zouden innemen, geen sprake meer. Met heel Azië blijft ook Java vooral in sterke gisting verkeerden, en het zou in hooge mate onvoorzichtig zijn, zoo ons bewind te sterk tegen den Islamitischen geest inging. Voorzichtigheid blijft in elk opzicht geraden. De Islam staat thans sterker dan ooit. Steeds meer slaagt de Islam er in, om geheele kringen der bevolking van Tanger tot in Voor-Indië voor zich te winnen. Zelfs zegt men, dat in Afghanistan neigingen heerschen om zich aan de Bolsjewisten aan te sluiten. Doch ook al springt dit weer af, toch is er op dit oogenblik geen geestelijke macht, waar ook, werkzaam en waarneembaar, die met zulk een nietsontziende beslistheid op het beheerschen van den wereldtoestand uitgaat, gelijk dit aan den Islam steeds meer gelukte.

De allesbeheerschende antithese wordt hier gevormd door den machtigen vrijheidszin, die zich tenslotte in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika van de Christelijke actie heeft meester gemaakt. De tegenstelling tusschen de geestes-indeuking der Islamieten en de vrijmaking der geesten door de belijders van den Christus is hier op volkomen wijze in 't licht getreden. Van Europa kan dit nog altijd niet anders dan zeer ten deele gezegd. Wat er uit de tegenwoordige socialistische actie in Duitschland tenslotte worden zal, is nog niet vast te stellen. We moeten daarom ten deze nog steeds teruggaan op de positie die aan de Christelijke elementen was aangewezen, toen in 1914 de jongste fatale wereldoorlog uitbrak. Van den toenmaligen toestand nu bleek steeds beslister, hoe mild en ruim men vooral in Scandinavië de vrije positie der geloovigen bleef opvatten, maar tegelijk toch niet minder, hoe men aan de monarchale beheersching van het Kerkelijk leven onverzettelijk vasthield, en hierdoor nog steeds de vrije positie der Kerken wel in naam eerde, maar toch feitelijk vervalschte. De inmenging van het Koninklijk bewind in de Kerkelijke aangelegenheden bleef wat ze in 't Oosten van 350 af geweest was. Het heette dat de vrijheid van het Kerkelijk leven geëerd en erkend werd. Feitelijk echter werd deze schijnbaar vrije positie zoo goed als allerwegen door de onduidelijke inmenging van het burgerlijk bewind vervalscht. Met name wat ten onzent hiervan gedien werd, toonde hoe het hier niet een vorstelijk privilege gold, dat werd aangerand, maar dat zelfs een gemeenebestelijk bewind, gelijk dit ten onzent de macht in handen had, zich van de beheersching der Christelijke Kerk, in al haar geledingen, verzekeerde en haar niet toeliet naar eigen aard uit te komen. Feitelijk was men hier te lande nog minder toeschietelijk dan in Scandinavië; doch hoe ook genomen, de Overheid zette allerwegen op de vrijheid van het Kerkelijk leven den duim, zoo openlijk en met zoo overwegenden druk, dat de Kerken aan geen vrijheid van beweging meer denken konden.

Aan dezen misstand nu is voor 't eerst in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika een einde gemaakt, en wel in tweeërlei opzicht. Ten eerste door de Kerkelijke bezoldigingen geheel van de Kerk te laten uitgaan, en in de tweede plaats door den Staat als Staat een officieel Christelijk karakter te doen aannemen, maar onafhankelijk van alle Kerkelijke bepaaldheid. De tegenstelling met de Europeesche toestanden die door deze beide standpunten werd ingezet, droeg beide malen een schier volstrekt karakter. We wezen er daarom met zulk een nadruk op, dat de Kerken haar leden niet, gelijk in Europa, naar het doopcijfer telden. De Roomschen doen dit nog steeds ten onzent, en doen het evenzoo in Amerika, doch nemen hierdoor in Amerika dan ook een averechtsche positie in, die niet in overeenstemming is met de algemeen aangenomen positie. Maar voor het overige weet men, hoe na 1851 geen algemeene kerkelijke volkstelling meer in de Vereenigde Staten plaats greep. Men wilde geen Kerk met naamleden. De leden van een Kerk, welke ook, die zich als zoodanig opgaven, moesten dan ook met hun Kerk op alle manier meeleven, en dit maakte een zoo ingrijpend onderscheid, dat men de Kerkbevolking niet hooger dan op 40 miljoen dorst aanslaan, waar de civiele statistiek op meer

dan 100 miljoen wees. Den schijn van overtalrijke Kerken vermeerde men opzettelijk. Van dezen schijn, die nog steeds het Kerkelijk leven in heel Europa beheerscht, wilde men niet gediend zijn. Het moest alles product van de vrije beweging der geesten zijn en blijven.

Zelfs viel kwalijk te verbloemen, dat de talrijkheid der Amerikaansche Kerkleden nog verre boven het echte cijfer uitging. We komen hierop later terug. Het verleden werkte nog te zeer na. Maar toch vordert men. Wat 't geloof verzaakt, trekt zich terug, en alleen de heuschelijk geloovigen tellen ten slotte als actieve leden der Kerk mede. Hier kwam men alzo uit bij de meest volstrekte tegenstelling van wat de Islam beoogt en erlangd had. Bij den Islam school 't al in steeds donkerder verborgenheden weg, en werd geheel de actie op een inbinding en inperking van het vrije geestesleven toegelegd. Van allen kant werd het burgerlijk, nationaal en godsdienstig leven op Islamitisch terrein in den schuilhoek der donkerheid weggestoken. Van vrijheid des geestes, in wat vorm ook, was geen sprake meer, en juist hierdoor wist de Islam zijn heerschappij van Tanger tot in Voor-Indië te handhaven en heusche macht te doen uitoefenen. Maar hiervan nu vormden de vrije Kerken in Amerika's Vereenigde Staten de absolute tegenstelling, en dankbaar mag erkend, dat het getal van meelevende Kerkleden er nog steeds inkrimpt, doch wat Kerkelijk mee blijft leven, schoot dan ook nimmer in overdaadigheid te kort. Er bloeien in Amerika allerwegen Kerken die zich zelve eeren door haar publiek karakter, door haar geest van vrijheid van beweging, en door haar bereidwilligheid om voor haar gebouwen en leeraars de mildste offers te brengen.

Op drieërlei vorm van godsdienstig leven komt het alzo neder. De Roomsche Kerken, en al wat op civiel terrein met deze Kerken samenhangt, trekken zich in eigen doopskring terug en verzaken, gelijk thans vooral in Duitschland gezien is, de oorspronkelijke evangelische zuiverheid. De Protestantische Kerken in Europa hebben een poging gewaagd, om in de 16e eeuw een zuivere positie in te nemen, maar bleven met haar organisatie aan de Vorsten der aarde gebonden, en zijn daarom tot de algeheele vrijmaking van haar existentie nimmer kunnen geraken. En eeniglijk in Amerika heeft men de bezonnenheid en den moed gehad, om voor zijn Kerk van de hulp en steun van den Staat af te zien, en eeniglijk in eigen stroomgebied te visschen. Hier staan de Kerken dan ook principieel en met den bloemenkrans der vrijheid omhoog geheven, lijnrecht tegen den slavengest van de Islamitische volken over. Onder den Islam is tot het laatste spoor van volksoverheid te niet gedaan, doch in Amerika is de Kerk van Christus, in haar onderscheiden formatiën, in volle vrijheid bloeiend.

Van zelf hangt hiermede het steun zoeken van den Staat in het uitkomen voor de Gemeene Gratie rechtstreeks samen. De Regeering, de Overheid, de Staatsmacht stelt er in de Vereenigde Staten van Amerika nog steeds prijs op, Gode de eere toe te brengen en den zegen Gods over land en volk in te roepen. Van daar de jaarlijkse Biddag, die door den President der groote Republiek wordt uitgeschreven, en het gebed in de groote Raadzalen. Men leeft nog in het zoo rijk en bezielend besef, dat de bevolking in haar overgrote meerderheid den zegen des Allerhoogsten ook voor het leven van den Staat inwacht. Daarom legt men aan het gebed, ook bij alle verschil van gevoelens, het zwijgen niet op, doch gaat met het officieel en openlijk bidden door. De kern en grondtoon nu van dit gebed houdt men in overeenstemming met zijn beslister Christelijke belijders, waarvoor de minderheid van het volk zich nog steeds verklaart, doch men doet 't neutraal in den vorm, om niet te storen en niet van zich te verwijderen. Hoelang dit nog mogelijk zal blijken, leere de toekomst. Neemt 't getal der ongelovigen te sterk toe, dan zal ook hierin stoornis intreden. Voorhands echter kan het algemeen godsdienstig besef nog aan het woord blijven komen. En de toekomst waartoe men in Amerika's Vereenigde Staten geraakte, is dan ook voorhands deze, dat de tegenstelling met wat de Islam beoogt en wist te verkrijgen, van Tanger tot in Voor-Indië de meest volstrekte tegenstelling vormt met wat in Amerika's hoofdstaat verkregen werd. Ginds onder den Islam alle mysterie geheimzinnig en verborgen en geheel de bevolking aan ongeziene banden vastliggend, maar hier in Amerika's hoofdstaat de geesten vrijgemaakt en in eere gebracht. De